
Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 28. avgust 2015

SPLOŠNA MATURA

IZPITNA POLA 1

Ocenjevalna shema za komentar besedila (0–22 točk)

Navedeni opisi v shemi ustrezajo večjemu delu komentarjev, vendar je treba upoštevati, da posamezni komentarji lahko vsebujejo lastnosti z različnih ravni. V takšnem primeru je treba presoditi, kateri element oziroma lastnost prevladuje v odgovoru kot celoti.

Točke	Merila
0–10	Odgovor ne zadošča
0	Popolnoma nerelevanten odgovor, če je že najti kaj relevantnega, gre za naključje. Očitno je, da kandidat dela ne pozna.
1–5	Komentar je fragmentaren in večinoma nerelevanten, toda v njem je kljub temu najti kakšen element razumevanja besedila. Očitno je, da kandidat dela ne pozna. Prav tako gre za postavljanje miselnih fragmentov enega ob drugega, ne pa za celovit komentar.
6–10	Komentar deloma že ima zaokroženo zgradbo, razumevanje izbranega dela je omejeno, razvitih je nekaj ustreznih poudarkov, vendar je še veliko nerelevantnosti. Poznavanje dela ima resne pomanjkljivosti.
11–13	Zadostno
	Odgovor je že esejističnega tipa (zgradba, celovitost, zaključenost). Probleme, ki jih odpira odlomek, kandidat razume, vendar na nizki ravni, saj je njegovo poznavanje dela zelo površno. Čeprav je še veliko nerelevantnosti, se odgovor deloma nanaša na dani odlomek; deloma je lahko tudi parafraza odlomka. Vpeljano je nekaj ustreznih pojmov, vendar brez analize. Odgovor je pogosto preprost opis filozofskega problema iz odlomka ali morda celo preprosta obnova celotnega dela. Če kandidat poskuša z argumentacijo, je ta bolj opisna. Kandidat delo pomanjkljivo razume na najosnovnejši ravni.
14–16	Dobro, a omejeno
	Poznavanje dela je brez večjih pomanjkljivosti in na osnovni ravni kandidat delo tudi razume. Naloga ima dobro strukturo in je brez večjih preskokov v izpeljavi; odgovor je večinoma relevanten, toda opisi in razlage so še slabo razviti; kandidat poskuša analizirati nekatere pojme, morda vzpostavi nekaj povezav med njimi, vendar analizo pogosto nadomešča opis in povzemanje ali parafraziranje trditev iz komentiranega besedila. Kandidat delo dobro pozna in dobro predstavi vsebino, ki se navezuje na odlomek.
17–19	Prav dobro, a z manjšimi pomanjkljivostmi
	Kandidat obravnavano delo v celoti pozna in razume, filozofski problem iz odlomka umesti v kontekst dela; razlaga in argumentacija sta jasna in razumljiva, temeljni pojmi so opredeljeni. Kandidat pozna celotno delo, razume bistvene filozofske probleme, ki jih delo, zlasti pa navedeni odlomek odpira, in ga tudi razlaga v tem okviru. Še vedno je mogoče najti kako nerelevantnost in neutemeljeno trditev, še so mogoče napake v izpeljavi ali nejasnosti, vendar pa so na tej ravni to bolj obrobne pomanjkljivosti. Kandidat delo zelo dobro pozna ter zna dobro razložiti in razčleniti temeljne probleme odlomka in dela.
20–22	V glavnem odlično
	Dober odgovor z analizo pojmov in razvito pojmovno mrežo, z jasno in koherentno črto razlage in argumentacije, upošteva (vsaj implicitno) tudi drugačne poglede. Kandidat ima zelo dober pregled nad celotnim delom in ga komentira s pojmovnim aparatom, ki je v besedilu razvit. Vstopa v dialog z avtorjem dela ter razvija in utemeljuje tudi svoja stališča. Avtorja lahko obravnava tudi širše z vidika filozofske tradicije. Seveda je treba upoštevati starost kandidatov in dejstvo, da so se s filozofijo ukvarjali samo eno leto. Kandidat delo zelo dobro razume, temeljito obravnava vse vidike danega odlomka in ponekod celo vstopa v dialog z avtorjem.

Dodatna navodila za komentar besedila

Gre samo za okvirna navodila, za pravično ocenjevanje pa je nujno, da ocenjevalci vnaprej obnovijo svoje poznavanje nadržbnosti besedila, saj je prav to bistvena odlika ene vrste komentarjev.

Naloga	
1	<p>Platon: Država</p> <p>Odlomek sklene Platonovo naštevanje lastnosti filozofa/vladarja. Spoznanje dobrega (ideje, uzrtosti Dobrega) je najpomembnejša lastnost pravega vladarja. Po njej se loči od ljubiteljev mnenj, ki poznajo posamezne dobre stvari, ideje dobrega pa ne. Poznavanje dobrega prestavi filozofe v svet božanskega, tako da še sami postanejo podobni božanskemu. Ker je ideja dobrega težko spoznatna, jo Platon predstavi s prisposodbo o Soncu in se zadovolji predvsem z orisom funkcij dobrega, ki podeljuje bitnost idejam (resnici) in omogoča spoznanje. S povezavo Platonove ontologije in epistemologije s politično funkcijo kandidat vstopi v kontekst dela.</p>

Naloga	
2	<p>Aristotel: Nikomahova etika</p> <p>Aristotel razdeli dušo na dva dela, razumski in nerazumski. Oba se delita še naprej. Nerazumski na vegetativnega, ki je neodvisen in je sedež življenjskih funkcij, ter poželenjskega, ki je sedež strasti. Slednji del se lahko podredi razumu, kar je lastnost dobrega človeka. To zadržanje v odnosu do strasti se izraža v npravstvenih vrlinah. Razumski del duše pa se deli na spoznavni in ocenjevalni del. Oba se ukvarjata s spoznanjem resnice in lastnosti, s katerimi se vsak del dokoplje do resnice, so njegova vrlina. V tem smislu je za razumevanje Aristotelovega nauka najpomembnejša vrlina ocenjevalnega dela duše – pametnost, tj. razumska vrlina, ki omogoča človeku preudarjanje o rečeh, ki so zanj dobre. Kandidati morajo povezati razumsko vrlino pametnost z npravstvenimi vrlinami, saj sta za dobro delovanje nujni obe vrsti vrlin. S pojasnitvijo Aristotelovega nauka o vrlinah pa so že vstopili v predstavitev celotnega nauka.</p>

Naloga	
3	<p>Descartes: Meditacije</p> <p>Odlomek je iz tretje meditacije, ki govori o bivanju Boga. Vendar najprej odpira splošna epistemološka vprašanja, se pravi vprašanje o različnih vrstah idej ter posredno razpravo o vrojenih in pridobljenih idejah, ki je v tradiciji dobila obliko razprave med racionalizmom in empirizmom. V nadaljevanju pa odlomek privede do vprašanja, kako vemo, da del naših idej odraža ali je podoben stvarem v zunanjem svetu, kako je torej mogoč prehod od notranjega sveta idej k zunanjemu svetu stvari – preskok od duhovne substance k materialni. In pri tem preskoku igra pomembno vlogo Bog.</p>

Naloga	
4	<p>Nietzsche: H genealogiji morale</p> <p>Osnovni pomen asketskega ideala izvira iz tega, da volja potrebuje cilj, h kateremu je usmerjena. Po Nietzscheju si prav vsako živo bitje nagonsko ustvarja take življenjske razmere, da lahko v njih kar najbolj uspeva in občuti svojo moč, ter zavrača vse, kar ga na tej poti zavira. Asketski ideal se zdi nasprotje tej težnji, saj povečuje samozanikanje, je odrekanje zadovoljitvi želja, ki jih imamo kot živa bitja, je odrekanje ne samo zadovoljitvi telesnih želja, ampak tudi preostalim, npr. po bogastvu, slovesu, moči, prevladi. Asketski ideal tako zanika in uduši človeško naravo in življenje, saj slednjega nismo pripravljene sprejeti s trpljenjem in smrtjo vred. Vendar pa ne vodi samo do dekadence, marveč je tudi izraz hotenja, volje do življenja, volje do moči, saj osmišlja človeško trpljenje in s tem preprečuje nihilizem ter v še večjem trpljenju ohranja voljo, ki ji je treba dati prosto pot. Je edini ideal doslej, tudi volja do resnice, ki prihaja do izraza pri filozofih, znanstvenikih in ateizmu, mora postati predmet kritike, ki pokaže, da resnica ni nič drugega kakor iluzija, za katero smo pozabili, da to je. Prav to, da postane resnica problem, vodi tudi do preizpraševanja dosedanjih moralnih vrednot in njihovega propada, ki pa morda obeta tudi nov začetek, prihod nadčloveka.</p>

IZPITNA POLA 2

Ocenjevalna shema za esej (0–22 točk)

Navedeni opisi v shemi ustrezajo večjemu delu esejev, vendar je treba upoštevati, da posamezni eseji lahko vsebujejo lastnosti z različnih ravni. V takšnem primeru je treba presoditi, kateri element oziroma lastnost prevladuje v eseju kot celoti.

Točke	Merila
0–10	Odgovor ne zadošča
0	Popolnoma nerelevanten odgovor, če je že najti kaj relevantnega, gre za naključje.
1–5	Odgovor je le skiciran, ne daje pomembnejših elementov, ki jih zahteva vprašanje, je fragmentaren in večinoma nerelevanten. Gre za postavljanje miselnih fragmentov enega ob drugega, ne pa za povezano besedilo. Skorajda nikjer ni mogoče opaziti seznanjenosti s filozofsko problematiko.
6–10	V odgovoru še vedno prevladuje fragmentarnost, če pa že ima zaokroženo zgradbo, je ta le delna in polna miselnih preskokov. Razumevanje danega problema je zelo omejeno. Razvitih je sicer nekaj relevantnih poudarkov, vendar so obrobni. Odgovor je nejasen in pretežno nerelevanten. Temelji na opisih, morebitni argumenti so le nakazani in nerazviti. Kandidatovo poznavanje filozofskih problemov je skromno, fragmentarno in zelo omejeno. Skorajda ne uporablja ustrezne filozofske terminologije. Njegove trditve so nenatančne in večkrat napačne. Pri odgovoru gre torej največkrat zgolj za obnavljanje drobcev najbolj elementarne šolske snovi ter ponavljanje enega in istega.
11–13	Zadostno
	Gre za daljše in razmeroma celovito besedilo (meja ni trdna, a odgovori z manj kakor 600 besedami so večinoma prekratki za zadovoljivo obravnavo problema). Odgovor je esejističnega tipa (zgradba, celovitost, zaključnost), vendar sta uvod in zaključek slabo razdelana. Nekatere izpeljave in utemeljitve so že lahko jasne, pogosto pa je odgovor težko razumljiv, tudi zaradi preskokov v izpeljavi. Problem, ki ga zastavlja vprašanje v naslovu, kandidat razume zelo poenostavljeno. Nerelevantnosti so še očitne, toda odgovor se že nanaša na vprašanje. Kandidat uporabi nekaj relevantnih pojmov, vendar jih ne razčleni. Naloga je večinoma opisna, kadar pa kandidat argumentira, je utemeljitev skromna, površna in pogosto nejasna; naloga kaže samo osnovno seznanjenost s filozofsko problematiko in omejeno razumevanje, uporabljena terminologija in jezik le delno ustrezata filozofski obravnavi problemov. Odgovor kot celota se opira na obnavljanje najbolj splošno znanih dejstev in argumentov, večkrat pa je najti tudi napačne trditve. Zato je odgovor le zelo poenostavljena predstavitev in rešitev problema. Se pa kandidat večinoma že giblje na najosnovnejši ravni razumevanja in razlage problema.
14–16	Dobro, a omejeno
	Odgovor ima najmanj 600 besed, esejistična zgradba je s formalnega vidika dobra; uvod razloži problem in sklep je vsaj praviloma izpeljan iz naloge. Zgradba odlomkov je zvečine dobra. Ponekod so še preskoki v izpeljavi. Problem, ki ga zastavlja naslov, kandidat razume, kar mu omogoči pregled nad celoto odgovora. Uporablja osnovno filozofsko terminologijo, ki je večinoma relevantna za obravnavani problem. Vendar so pojmi pogosto preprosto sprejeti kot samoumevni, njihova analiza je bolj obrobna, prav tako je v zametkih že mogoče zaznati povezovanje ustreznih pojmov. Kandidat opis in razlago dopolnjuje z argumenti, vendar so "šolski" in predvidljivi, lahko so tudi zgolj opis znanih argumentov. Kandidat predstavi več pogledov, vendar pa protiargumentov še ni ali so zgolj nakazani. Je pa opaziti poskus analize nekaterih pojmov in podmen vprašanja ter prav tako zametke logičnega povezovanja pojmov, iskanja utemeljenih rešitev problemov in vrednotenja nekaterih posledic rešitev. Esej izraža solidno splošno seznanjenost z ustrežno filozofsko problematiko, kar se kaže v dovolj obširni predstavitvi posameznih pogledov, vendar argumentacija in analiza pojmov še nista v ospredju.

17–19	Prav dobro, a opazne pomanjkljivosti
	<p>Esejistična zgradba je s formalnega in večinoma tudi vsebinskega vidika dobra. Uvod in zaključek sta jasna, jedrnata in relevantna, izpeljave in utemeljitve so skladne in razumljive, posamični odlomki so največkrat smiselno zaokrožene celote in so pogosto med seboj dobro povezani. Problem, ki ga zastavlja vprašanje v naslovu, kandidat razume in to razumevanje dobro izrazi skozi celotno strukturo eseja. Uporabljeni pojmi so skoraj zmeraj relevantni in zadoščajo za smiselno obravnavo problema. Nekaj vpeljanih pojmov se kaže kot filozofsko problematičnih, večkrat je mogoče zaslediti njihovo analizo in vzpostavljanje logičnih zvez med njimi. Nasploh v eseju že prevladuje argumentacija pred povzemanjem stališč. Argumentacija je večinoma dobra in je posledica samostojnega premisleka. Vendar so lahko nekateri argumenti še pomanjkljivi, nasprotna stališča in protiargumenti pa ponekod niso primerno ali pa sploh niso predstavljeni, nekateri temeljni pojmi so lahko predstavljeni kot samoumevni. Terminologija in jezikovno izražanje sta primerna.</p> <p>Iz odgovora je razvidna zelo dobra splošna seznanjenost s filozofskimi problemi, tudi njihovo dobro razumevanje, čeprav je še mogoče zaslediti pomanjkljivosti v znanju, razumevanju in argumentaciji. Vendar se kandidat že pretežno giblje na abstraktni ravni razmisleka in abstraktno večkrat povezuje s konkretnim.</p>
20–22	Zvečine odlično
	<p>Poglobljen in argumentiran odgovor na vprašanje z analizo pojmov in razvito pojmovno mrežo, z jasno in koherentno linijo argumentacije, ki upošteva tudi protiargumente. Uvod in zaključek sta jasna in jedrnata, z dobro formuliranim problemom oziroma njegovo rešitvijo. Izpeljave in utemeljitve so skladne in povsem jasne, odlomki so zaokrožene celote in so med seboj zelo dobro povezani. V naslovu zastavljeni problem kandidat poglobljeno razume, kar izrazi s poglobljeno analizo pojmov, bogato pojmovno mrežo, lahko pa se že zaveda meja svoje argumentacije (vendar to ni nujno). Včasih stopa v filozofski dialog z zagovorniki drugačnih stališč in kaže tudi osebni odnos do filozofskih problemov, kar je že plod samostojnega razmisleka. Esej kaže zelo dobro splošno seznanjenost s filozofskimi problemi in njihovo zelo dobro razumevanje. Terminologija in jezikovno izražanje sta ustrezna.</p> <p>Kandidat se že zanesljivo giblje na abstraktni ravni razmisleka in pogosto povezuje abstraktno s konkretnim. Esej še lahko ima kakšno pomanjkljivost, toda pri ocenjevanju je treba upoštevati starost kandidatov in dejstvo, da so se s filozofijo ukvarjali samo eno leto.</p>

Dodatna navodila za esej

Navodila so le okvirne smernice: kandidat lahko napiše vsebinsko tudi čisto drugačen esej, če je le povezan z naslovom.

Vprašanje stvarnosti

Naloga	
1	<p>Razpravljajte o trditvi: Dualizem je edina sprejemljiva ontološka pozicija, monizem in pluralizem sta slaba razlaga realnosti.</p> <p>Naloga kandidata je raziskati argumente za navedene osnovne ontološke pozicije in proti njim ter presoditi, ali je dualistična pozicija, ki zagovarja obstoj dveh različnih substanc, telesa in duha, zares najbolj sprejemljiva, zlasti glede na vprašanja, ki jih odpira razmerje med duhom in telesom.</p>

Naloga	
2	<p>Razpravljajte o trditvi: Bistvena lastnost človeka ni njegovo mišljenje ali kakšna druga določena opredelitev, marveč to, da vselej presega vsako določeno opredelitev.</p> <p>Trditev napotuje k Sartrovi eksistencialistični misli, da je človek svoboda, ker si svoje bistvo ustvarja sam in mu ni dodeljeno, kakor je umetnim stvarjem, ali biološko določeno, kakor je drugim živim bitjem. Torej, človek je bit za sebe, ne samo bit po sebi in prav svoboda je njegovo bistvo. Naloga kandidata je premisliti, ali taka razlaga ponuja primerno razumevanje človeka.</p>

Naloga	
3	<p>Razpravljajte o trditvi: Nazadnje dokazani obstoj Higgsovega bozona in drugih poprej odkritih osnovnih delcev, ki sestavljajo atome, potrjuje, da so razmišljanja prvih filozofov, ki so v ontologijo vpeljali počelo (arhe), postavila temelj sodobne znanosti.</p> <p>Spekulacije jonskih naravoslovcev, pitagorejcev, Heraklita, Parmenida, atomistov in drugih filozofov, ki so razmišljali o pravi naravi sveta, so se izkazale za intuicije, ki so vodile v pravo smer in postale temelj sodobnega naravoslovja. Naloga kandidata je premisliti, koliko so ideje elementarnih delcev in načel, ki so temelj mnogoterim stvarjem čutnega sveta, danes še pomembne za razumevanje sveta.</p>

Vprašanje spoznanja

Naloga	
4	<p>Razpravljajte o trditvi: Filozofija odpravlja dogmatizem tistih, ki niso nikoli zašli na pot osvobajajočega dvoma, in oživlja občutek za čudenje, tako da kaže običajne reči na neobičajen način. (Po Russellu)</p> <p>Nekateri, nemara celo mnogi so prepričani, da je filozofija odveč, nekoristna, nepraktična. Sam Aristotel je menil, da je najbolj nekoristna od znanosti, a najboljša, ker se bavi z najvišjim. Russell vidi v njej dvojno korist, s svojim skepticizmom nas rešuje navajenega dogmatizma, po drugi strani pa nas prestavi v otroštvo, da se lahko spet čudimo, ko pokaže običajne stvari drugače. Naloga kandidata je razpravljati o dveh izvorih filozofije, dvomu in čudenju, v povezavi z njeno koristnostjo, potrebnostjo. Lahko tudi ob primerjavi s funkcijo znanosti.</p>

Naloga	
5	<p>Razpravljajte o trditvi: Vednost, ki izvira iz čutil, je dvomljiva, o iz razuma izvirajoči vednosti pa sploh ne moremo dvomiti.</p> <p>Naslovna trditev povezuje temeljno epistemološko vprašanje o izvoru spoznanja z njegovo gotovostjo. Naloga kandidata je razmisliti o osnovnih epistemoloških rešitvah problema spoznanja in presoditi, ali so razumska spoznanja zares nedvomna.</p>

Naloga	
6	<p>Razpravljajte o trditvi: Resnica je tisto, kar ljudje sprejmemo za resnično.</p> <p>Trditev ne vprašuje le po resnici, temveč tudi po našem odnosu do nje, zlasti po našem odnosu do različnih znanstvenih teorij, ki nam govorijo resnico o posameznih pojavih v svetu. Toda, vemo, da se teorije spreminjajo ter z njimi obseg in kakovost našega spoznanja. Esej je torej mogoče peljati k razpravi o spoznavnem relativizmu – z razlogi za in proti. Rorty, denimo, meni, da upravičevanje resnice ni vzpostavljeno z odnosom med prepričanjem in predmetom spoznanja, temveč z odnosom med prepričanjem in argumenti za to prepričanje. Po drugi strani bi mnogi trdili, da je resnica nespremenljiva (Descartes, Platon ...).</p>

Vprašanje morale

Naloga	
7	<p>Razpravljajte o trditvi: »Komur ne zadošča malo (ugodja), mu nič ne zadošča.« (Epikur)</p> <p>Hedonistične smeri preigravajo vprašanje, koliko užitka si privoščiti, da bo življenje dobro. Ekstremni hedonisti odgovarjajo, da si moramo privoščiti užitek brez omejitev, kirenaiki priporočajo, naj sicer uživamo na vso moč, a s premislekom, zmerni kakor Epikur pa se zavedajo, da je bistvo želje želeti, če želje ne omejimo, postane neizmerna in nezadovoljiva.</p>

Naloga	
8	<p>Razpravljajte o trditvi: Če imajo skrajni relativisti v morali prav, lahko počnemo, kar hočemo.</p> <p>Vprašanje napotuje k razmisleku o uspešnosti univerzalnih utemeljitev moralnih načel in o utemeljenosti moralnega relativizma. Kritiki, moralni relativisti, dokazujejo, da ne obstaja od konteksta (dane kulture itd.) neodvisen temelj morale, ki je pogoj za univerzalno presojanje naših moralnih ravnanj. Toda, ali je tako stališče dobro logično utemeljeno? Nasprotniki moralnega relativizma dokazujejo, da je logično protislovno. Premislek v eseju je mogoče razvijati različno. Prikazati stališče moralnih relativistov (kaj v resnici trdijo?), nato razviti kritike (logično protislovnost, vsebinsko nevzdržnost). Prav tako je mogoče uvesti različne univerzalistične nasprotnne teorije, ne navsezadnje pa tudi stališče, da je stališče moralnih relativistov tudi dejstveno napačno.</p>

Naloga	
9	<p>Razpravljajte o trditvi: Vse moralne zapovedi so nepomembne razen: ljubi svojega bližnjega. Vendar nam to ne pove dosti o moralnosti, povezani s tistimi, ki so daleč od nas.</p> <p>Moralne zapovedi zapovedujejo, kar je dobro, prepovedujejo, kar je zlo. Krščanstvo je za osnovno zapoved vzelo zgoraj navedeno. Kant pa pravi, da so čustva, tudi ljubezen, slabo vodilo morali. Tudi utilitaristom se zdi, da se morala ne nanaša samo na bližnjega, temveč na vse ljudi v družbi. Kandidat mora premisliti, kako misliti moralnost v zvezi z oddaljenimi ljudmi in kako sploh razumeti »bližnjega«.</p>

Posameznik in skupnost

Naloga	
10	<p>Razpravljajte o trditvi: Oblast, ki udejanja utopične družbene vizije, je nujno totalitarna.</p> <p>Platon je v Državi pokazal, da je za uresničitev utopije nujno, da utopična ideja prežame vse vidike družbenega in zasebnega življenja. Nosilec ideje je oblast, zato je nujno tudi ona totalitarna, ima v rokah vse vzvode za udejanjenje. Vprašanje pa je, ali je utopične družbene vizije sploh treba uresničevati ali je dovolj, da so zgolj vodilo, inspiracija za reforme, ki postopno spreminjajo družbo. Pod predpostavko, da gre za utopije, ki mislijo bolj pravično družbo od obstoječe.</p>

Naloga	
11	<p>Razpravljajte o trditvi: Demokracija je zgolj diktatura večine, ki zatira manjšino, zato nima nobene prednosti pred drugimi oblikami oblasti.</p> <p>Demokracija je povezana z voljo večine, vprašanje pa je, ali je to edina pomembna sestavina demokracije. Kandidat mora premisliti, ali ne obstajajo tudi elementi demokracije, ki delujejo proti samovolji večine.</p>

Naloga	
12	<p>Razpravljajte o trditvi: Človekove pravice ne zadoščajo: omejitev neenakosti v dohodkih in premoženju je nujna, da je družba lahko pravična.</p> <p>Kandidat mora premisliti razmerje med človekovimi pravicami, pravičnostjo in enakostjo. Vprašanje je, ali ni neka omejitev neenakosti nujna, da družba ostaja pravična.</p>

Filozofija religije

Naloga	
13	<p>Razpravljajte o trditvi: Vera je le praznoverje, ki ga bodo postopno odpravila nova znanstvena spoznanja.</p> <p>Ali vera izvira iz nevednosti, kot namiguje naslovna trditev, ali iz česa globljega, npr. iz želje po presežnosti, ki je tudi ena od lastnosti človekove narave. Napredek znanosti ni izkoreninil ne vere ne praznoverja, nasprotno, pojavila so se nova praznoverja. Kandidat v odgovoru razpravlja o starodavnem vprašanju odnosa med vero in razumom.</p>

Naloga	
14	<p>Razpravljajte o trditvi: Predpostaviti moramo, da Bog je, saj brez njega ne moremo biti moralni.</p> <p>Brez Boga v morali ne more niti Kant, ki najde njen izvor v človeškem razumu. Nagrada za moralnost je posmrtna blaženost v sožitju z Bogom. Če ne bi bilo te nagrade, človek ne bi bil motiviran za moralno delovanje. Po drugi strani pa lahko trditev razumemo tudi tako, da moralna pravila izvirajo neposredno iz Boga, brez njega jih ne bi bilo, pa ne bi mogli biti moralni, nemara bi ostali na ravni bioloških bitij.</p>

Naloga	
15	<p>Razpravljajte o trditvi: Najvišji smisel človekovega življenja in najvišje človekovo doživetje je doživetje Boga. Samo to doživetje ga loči od živali.</p> <p>Če je človek božja stvaritev, drži, da lahko življenje osmisli le Bog. Vprašanje pa je, kaj je doživetje Boga, je to občutenje božje ljubezni ali mistično doživetje njegove prisotnosti ali kaj tretjega. Če imajo čustva, motive in razum, za katere so v preteklosti menili, da so zgolj last človeka, tudi živali, kakor dokazujejo znanstvena odkritja, potem je nemara samo ta uvid v božji obstoj, njegovo doživetje, lahko ločnica med človekom in živaljo.</p>